

Strategi for nettverket for språknemndene i Norden (NSN) 2020-2024

Målet for samarbeidet: Nettverket skal både være et forum for informasjonsutveksling mellom de nordiske språknemndene og et forum for samarbeid om konkrete språkprosjekter som direkte eller indirekte kan støtte opp om det enkelte medlemslandets arbeid. Nettverket skal i tillegg støtte opp om målene i Nordisk ministerråds språkdeklarasjon og bidra til å opprettholde og videreutvikle det nordiske språkfelleskapet og den nordiske nabospråksforståelsen. Nettverket har også et særlig ansvar for å bidra til styrking og dyrking av de små språkene i Norden (urfolksspråk, nasjonale minoritetsspråk og tegnspråk).

NSN skal være et samarbeidsorgan som omfatter alle typer språktiltak som har et fellesnordisk perspektiv.

Gemensamma intressanta arbetsområden för de olika språknämnderna kan variera beroende på de olika medlemmarnas nationella uppdrag. Inom vissa områden kan det finnas behov att skapa strategiska allianser med andra aktörer. Exempel på möjliga teman och samarbetsområden är:

- språkteknologi
- terminologi och fackspråk
- klarspråk
- språkbruk, språkkriktighet och skrivregler
- nyord – metoder för insamling och spridning
- lexikografi
- språkrådgivning
- språkpolitik och språklagstiftning
- rollen och situationen för standardspråk/huvudspråket och andra språk i de nordiska länderna
- språknämndernas roll i samhället i symbios med andra institutioner och aktörer på den språkliga arenan
- flerspråkighet och mångspråkighet.

For å konsentrere nettverkets arbeid og oppnå best mulig effekt av samarbeidstiltakene, ønsker organisasjonen i perioden 2020-2024 særlig å styrke samarbeidet innenfor områdene:

- språkteknologi og leksikografiske resurser
- terminologi og fagspråk
- klart og brukertilpasset språk, dvs. klarspråk
- nyord – metoder for insamling og spridning
- språkpolitik
- Flerspråkighet og mångspråkighet.

På disse områdene har alle språknemndene enten et direkte oppfølgings- og utførelsesoppdrag eller en mer indirekte interesse gjennom arbeid med språkstyrking, normering og språkrådgivning til offentlige myndigheter og befolkning.

Prioriteringene reflekteres i nettverkets arbeidsgrupper i perioden. Det er ønskelig å opprettholde et tett samarbeid i både Astin-nettverket (språkteknologi) og klarspråksnettverket (klart og brukertilpasset språk og tilgang til språk), og NSN ønsker i tillegg å etablere en arbeidsgruppe for terminologi og fagspråk. Disse tre arbeidsgruppene bør ha viktige samarbeidsflater seg imellom.

Prioriteringene for NSNs arbeid vil også reflekteres i temavalg for de toårige nordiske språkmøtene. Nordisk språkmøte i Oslo 2021 vil ha språkteknologi som tema. Dette møtet skal brukes til kunnskapsinnhenting for NSN og Astin, og det skal sette NSN på kartet som sentral aktør i oppbygging av språkteknologiske grunnlagsressurser og i arbeidet med å stille relevante språklige krav til språkteknologiske verktøy og ressurser for at de skal støtte opp om nasjonalspråk, nasjonale minoritetsspråk og regionalt avgrensede forvaltningsspråk.

Nettverket skal i tillegg arbeide målrettet og offensivt for en styrket og mer formalisert kontakt med Nordisk ministerråds språksekretariat og styringsorganer. Dette skal tydeliggjøre nettverkets status i det nordiske samarbeidet, slik at NSN blir en synlig og attraktiv samarbeidsaktør. NSN skal bruke språknemndenes kompetanse til å løfte fram behovet for felles nordiske språkinitiativ og språklige tiltak på andre områder enn ministerrådets nåværende fokusområde barn og ungdom. Målet er å bidra til at det nordiske språkarbeidet kan bli mer effektivt, gjennom at språkstyrkingstiltakene rettes inn mot de områdene som er viktigst både for å opprettholde og videreutvikle det nordiske språkfelleskapet og det enkelte språket som inngår i dette.

Arbeidsområde 1: Språkteknologi

En grunnleggende premisse for at den enkelte språknemnd i nettverket skal kunne fylle sitt respektive oppdrag på feltene språkdyrking, språkstyrking og tilgang til språk i den teknologiske tidsalderen er at det eksisterer en språkteknologisk grunninfrastruktur for hvert av språkene nettverksmedlemmene har innenfor sitt ansvarsområde. Kravene til konkret innhold i disse infrastrukturene vil avhenge av både størrelsen på språket og språkets morfologi, men alle de deltakende språknemndene i NSN har likevel felles interesse av å løfte språkteknologi som samarbeidsområde.

For de nordiske språknemndene som har direkte ansvar for språkteknologi (enten for oppbygging og distribusjon av språkteknologisk infrastruktur og/eller gjennom å ha strategisk ansvar på feltet) er målet med samarbeidet å identifisere områder for utveksling av arbeidsmetoder og konkrete infrastrukturressurser. For de av språknemndene som bare har et mer indirekte ansvar (i form av å være interessent, men uten å ha et klart politisk mandat på feltet) er målet å styrke mulighetene for å kunne påvirke og ha en pådriverrolle i utviklingen av relevant nasjonal/lokal infrastruktur som støtter opp om et tilgjengelig, normert og korrekt språk.

Gjennom samarbeidet vil det også være av stor verdi for alle språknemndene i NSN å identifisere potensielle samarbeidsområder mellom to eller flere land i utvikling av konkrete enkeltressurser.

Mål, språkteknologi:

- En styrket språkinfrastruktur for hvert av språkene som inngår i det samlede arbeidsområdet til medlemmene i NSN.
- En styrket forståelse i de nordiske landene for hvilke krav som må stilles til nasjonale språkteknologiske infrastrukturer.
- En ökad kännedom av behov och tillgång till olika lexikografiska resurser inom de nordiska länderna samt identifiering av möjliga samarbets- och utvecklingsprojekt inom området,

Arbeidsområde 2: Terminologi og fagspråk

Arbeidsområde 2 henger tematisk sammen med arbeidsområde 1, ikke minst gjennom at gode terminologiresurser er en forutsetning for gode språkteknologiprodukter, ikke minst på området maskinoversettelse. Gode terminologiresurser og godt terminologifaglig arbeid er også en forutsetning for mobilitet og kommunikasjon internt i det nordiske språkområdet.

Fagterminologi og fagspråk er også en forutsetning for gode utdanningstilbud, og det er viktig for å styrke status og bruk av det enkelte språket i samfunnssektorer som er særlig utsatte for domenetap gjennom internasjonalisering.

Utvikling av terminologi og fagspråk er ikke minst viktig for å styrke de små språkene som er representerte i nettverket (små nasjonalspråk, språk med status som regionale forvaltningspråk, nasjonale minoritetsspråk og tegnspråk).

For nettverksmedlemmer som har et direkte mandat på terminologifeltet vil samarbeidet gjøre det mulig å effektivisere arbeidet gjennom å trekke veksler på hverandres metodikk og konkrete termprodukter. For nettverksmedlemmer uten et direkte mandat på terminologifeltet vil samarbeidet kunne styrke det enkelte medlemmets rolle i arbeidet med språkstyrking, normering og arbeid med språkets ordtilfang. Dette arbeidsfeltet har også en tydelig grenseflate til både språkvitenskapelig arbeid med nyord og språkpolitisk arbeid for å motvirke domenetap og styrke borgernes tilgang til språk.

Mål, terminologi og fagspråk:

- Styrking av terminologi- og fagspråksarbeidet for det enkelte språket
- Bedre ressursutnytting gjennom identifikasjon av konkrete samarbeidsfelt
- Bedre nabospråksforståelse (jf NSNs tidligere gjennomførte pilotprosjekt «Termbase til støtte for nordisk mobilitet»).

Arbeidsområde 3: Klart og brukertilpasset språk (klarspråk)

Arbeidsområde 3 berører kjerneoppgaver hos alle nettverkets medlemmer, både språknemndene som har et spesifikt mandat på klarspråksfeltet, og språknemndene med et mer generelt ansvar for å veilede i korrekt, funktionelt og motagaranpassat språkbruk.

I den nordiske modellen ligger det høy tillit, grunnleggende rettssikkerhet og god adgang til demokrati og medvirkning for den enkelte borgeren. En grunningrediens er en stat som kommuniserer med sine borgere i et klart, korrekt og brukertilpasset språk. Erfaring med klarspråksarbeid viser at det også gir effektiviseringsgevinster.

De nordiske språknemndene har hver på sin kant utviklet god metodikk på forskjellige teksttyper og med utgangspunkt i forskjellige avsender- og mottakergrupper. For medlemmene i NSN vil det være stor gjensidig nytte i kunnskapsdeling og utveksling av erfaringer og metodikk i dette arbeidet.

Mål, klart og brukertilpasset språk (klarspråk):

- Samarbeid om utvikling av verktøy og metoder som kan styrke arbeidet med klart og brukertilpasset språk i alle de nordiske landene

Arbeidsområde 4: Nye ord

Arbeidsområde 4 hører til kjerneoppgaverne hos alle medlemmer i nettverket. Alle sprognævnene har til oppgave at holde øje med utviklingen i sproget, og en viktig del heraf er at følge med i tilveksten av nye ord. Nyordsarbeidet i de nordiske lande ligner hinanden, og det er oplagt at arbeide sammen om både de overordnede prinsipper for excerpering og om resultatene av excerperingsarbeidet. For eksempel viser det seg ofte at tilveksten av nye ord falder nogenlunde indenfor samme områder; dette skyldes at nye ord ofte afspejler tendenser i tiden. Dels har man brug for nye ord når man har brug for at tale om nye ting og fænomener i samfundet, og disse ting er ofte de samme i de nordiske lande; dels kommer udefrakommende inspiration til nye ting og fænomener i denordiske lande ofte fra samme kilder. Derudover har kåringen af årets nye ord (i flertal) haft en vis bevågenhed fra

offentlighedens side, og her har et fællesnordisk samarbejde tidligere vist sig at være nyttigt, fordi det netop viser at det ofte er de samme ting der optager os i Norden.

Mål, nye ord:

- Samarbejde om metoder og principper for excerpering
- Samarbejde om nye ord som afspejling af tendenser i samfundet
- Samarbejde om kåringen af årets nye ord i de respektive sprogsamfund

Arbetsområde 5: Språkpolitik

Genom det nordiska språksamarbetet, som sker inom ramen för Nordiska ministerrådet, formulerade de nordiska länderna 2006 gemensamma språkpolitiska mål i den Nordiska språkdeklarationen. De nordiska språksamhällena delar många utmaningar inför framtiden när det gäller de nordiska språkens samhällsbärande roll, de nordiska språkens position i förhållande till engelskan (parallellspråkighet), utmaningar som följer av de flerspråkiga samhällena i Norden, till exempel med att tillgodose olika gruppers språkliga rättigheter samt främja de nationella minoritetsspråken.

Mål, språkpolitik

- Stärka samarbetet i de nordiska länderna i språkpolitiska frågor
- Stärka samarbetet mellan de nordiska länderna i uppföljningen av den nordiska språkdeklarationen
- Skapa utrymme för strategiska samtal om gemensamma språkpolitiska frågor i t.ex. nätverksträffar
- Formulera gemensamma projekt med utgångspunkt i gemensamma språkpolitiska hållningar, t.ex. nordbors attityd till språkliga rättigheter, lagstiftning, språktest för medborgarskap, flerspråkighet etc

Arbetsområde 6: Flerspråkighet och mångspråkighet

De nordiska länderna har aldrig varit enspråkiga. Olika språk har talats i den nordiska regionen långt innan de nordiska staterna bildades. Under de senaste decennierna har viktiga steg tagits i de nordiska länderna för att revitalisera de inhemska språken så att de kan fortsätta att vara levande språk, och utgöra en del av det nordiska kulturarvet.

Parallellt med en sådan utveckling, har Norden utvecklats till en mångspråkig region som ett resultat av invandring från andra länder. Många nordbor har idag ett annat modersmål än de som använts i våra länder under århundraden, och är flerspråkiga. Engelska har en stark position i de nordiska länderna och fungerar för många nordbor som ett andraspråk snarare än ett främmandespråk.

Mångspråkigheten i de nordiska länderna bär med sig stora potentiella fördelar när det gäller språkliga resurser och perspektiv, men innebär också utmaningar. Genom det nordiska språksamarbetet kan sådana gemensamma utmaningar, men också erfarenheter som kommer ur det mångspråkiga samhället delas.

De nordiska länderna har liknande mål för det flerspråkiga samhället. De nationella minoritetsspråken ska stärkas. En balans mellan nordbors rätt att använda och utveckla sina språk och den att använda och utveckla de samhällsbärande språken ska upprätthållas. Den flerspråkiga kompetensen i den nordiska regionen, både de nordiska språken, invandrarspråk och inhemska minoritetsspråk, ska tas tillvara.

Arbetsområde 6 hör till kärnuppdraget hos alla medlemmarna i nätverket och grundar sig i *Deklaration om nordisk språkpolitik*.

Mål, flerspråkighet och mångspråkighet:

- Samarbeta för att öka intresset och sprida kunskap om de små språken och de nationella minoritetsspråken i Norden
- Identifiera och stimulera samarbeten och projekt med koppling till det mångspråkiga samhället inom de nordiska länderna
- Utveckla det tvärssektoriella, nordiska språksamarbetet
- Identifiera och stimulera samarbeten och projekt för kunskapsöverföring om revitaliseringsinsatser inom de nordiska länderna
- Regelbundet samla in och sprida kunskap om goda och fungerande exempel när det gäller insatser för att stärka och revitalisera små språk och nationella minoritetsspråk, samt flerspråkighet och mångspråkighet i Norden.

Strategien er i september 2020 godkendt og tiltrådt af følgende repræsentanter for de nordiske sprognævn:

Árman Jakobsson	Island	Formand
Charlotta af Hallström-Reijonen	Finland	Avdelningschef (svenska)
Harriet Kowalski	Sverige	Direktør
Katti Frederiksen	Grønland	Direktør
Marko Marjomaa	Sápmi	Tillf. chef
Salli Kankaanpää	Finland	Avdelningschef (finska)
Sólvá Jónsdóttir	Færøerne	Forkvinde
Thomas Hestbæk Andersen	Danmark	Direktør
Åse Wetås	Norge	Direktør